

A szakdolgozat- és szemináriumidolgozat-írás formai követelményei (KRE BTK Szabad Bölcsészet Tanszék)

1. A szakdolgozatra és a szemináriumi dolgozatra vonatkozó elemi formai követelmények.

A szakdolgozattal szemben támasztott elemi formai követelményeket a *Tanulmányi és Vizsgaszabályzat* határozza meg. A BA-szakdolgozat ezek szerint legkevesebb 30 oldal (52000 karakter) terjedelmű gépelt szöveg; míg az MA képzésben legalább 2 szerzői ív (86.000 karakter, kb. 50 oldal) legyen. Az oldal paramétereit a következőképpen kell beállítani: alul és felül 2-2 cm (a Word oldalbeállítási alapértelmezése átállítandó!), bal oldalon 3 cm, jobb oldalon 2 cm margó (a bekötés megkönnyítése végett). Másfeles sortávolságot, Times New Roman betűtípust és 12 pontos betű-méretet kell alkalmazni.¹

A szemináriumi dolgozatok terjedelmét a szemináriumvezető tanár határozza meg. Miután az ilyen dolgozatokat nem kell bekötetni, ezért minden irányban 2,5 cm-es margót (a Word alapértelmezése) kell alkalmazni bennük. A tanár külön meghatározhatja a betűtípust és betűméretet. Ha ez nem történik meg, akkor 12 pontos Times New Roman vagy 11 pontos Arial betűtípust kell használni.

2. A szakdolgozat szövegének beosztása és strukturálása.

A szakdolgozat *belső címlapja* tartalmazza a szakdolgozat címét (esetleg alcímét), a szakdolgozó és a témavezető nevét, a témavezető egyetemi beosztását (pl. egyetemi adjunktus) az egyetem, a kar és a tanszék megnevezését, valamint a benyújtás évszámát. A dolgozat első oldalán a *tartalomjegyzék* foglal helyet.² Az értekezés a második oldalon kezdődik. A szakdolgozat végére kerül a *bibliográfia* (ha a szerző alkalmaz ilyet), és a különböző függelékek (ha vannak ilyenek).

Javasoljuk a szakdolgozatot legalább három főrésze (*Bevezetés, Tárgyalás, Konklúzió*) és különösen a *Tárgyalást* a szükséges mennyiségű alrészre (fejezetre) felosztani. A három főrész kezdődhet új oldalon, az alrészeket nem szükséges új oldalon kezdeni.

A *Bevezetés* (szükség esetén több) kérdés vagy tézis formájában expliciten jelölje meg a dolgozat témáját. Javasolt hosszúsága 1-2 oldal. A *Tárgyalás* a vizsgált téma *belső*, tartalmi tago-

¹ A típus és a méret ilyen pontos meghatározására azért van szükség, mert a különböző betűkészletek 12 pontos (stb.) méretben nem azonos fizikai méretűek, és az ebből adódó különbség 30 oldalon már tetemes eltérést eredményez a különböző betűkészletekkel írott szövegek karakterszámában (hosszában).

² A szakdolgozat *belső címlapja* tehát nem számít bele a dolgozat terjedelmébe. Éppen ezért érdemes külön fájlban tartani, hiszen ellenkező esetben a Word automatikusan figyelembe veszi az oldalszámozásnál.

lódása szerint osztandó fel fejezetekre. A *Konklúzió* egyfelől részletesen foglalja össze a vizsgálódás eredményeit, másfelől tartalmazzon konkrét választ a *Bevezető*ben megfogalmazott kérdésre. Tartalmazhat továbbá személyes állásfoglalást, reflexiót is a vizsgált problémával kapcsolatban. Javasolt hosszúsága 2 vagy több oldal.

3. A szöveg tördelése.

A fejezetcímet követő első bekezdés *első sorát nem kötelező behúzni* (lásd például a jelen bekezdést). Minden további bekezdés első sorát 1,25 cm-rel be kell húzni jobbra (ez a *Word* alapértelmezése). Ügyeljünk arra, hogy fejezetcím ne álljon egymagában egy oldal alján – ha szükséges, kapcsoljuk be a szövegszerkesztő *Formátum* menüpontjában a *Bekezdés* ablak *Szövegbeosztás* fülén az *Együtt a következővel* funkciót. Ez nem engedi, hogy a fejezetcím más oldalra kerüljön, mint az utána következő bekezdés.

Egy fejezeten belül is szabad *6 pont távolságot* tartani az egyes bekezdések között (mint a jelen szövegben). Ez vizuálisan jobban tagolja a szöveget, és ezzel elősegíti a megértést.

Esztétikai okból általában ügyelni kell az ún. „*fattyú- és árvasorok*” kizárására. Másként szólva, törekedjünk arra, hogy se az oldal tetején, se az oldal alján ne alkosson bekezdést magányosan álló sor, hanem minden oldal tetején és alján legalább két sor legyen az ott álló bekezdésben.

Stilisztikai és argumentációs okból lehetőleg *kerülendőek* a túl rövid, egysoros, *egymondatos bekezdések*. Ezek szaggatottá teszik a kifejtést, és azt a benyomást keltik, hogy a szerző nem képes hosszabb gondolatmenetekben gondolkodni. Törekedjünk legalább 2-4 soros vagy hosszabb bekezdések írására.

Ugyanakkor általában kövessük az „*egy bekezdés – egy gondolat*” szabályt. Nem mindegy, hogy egy mondatot az előző bekezdés végére illesztünk vagy az új bekezdés elejére. A bekezdések tagolásának a gondolatmenet belső, természetes logikájához, tagolódásához kell igazodnia. A jól megírt és megszerkesztett szöveg vizuálisan is irányítja, segíti az olvasót.

4. A szöveg jegyzetekkel való ellátása.

Tudományos szövegeket egyfelől azért jegyzetelünk, hogy a szöveg megértését közvetlenül nem segítő információt eltávolítsuk a főszövegből, amely enélkül tartalmilag-stilisztikalilag túlterhelt lenne, másfelől pedig azért, hogy pontosan megjelöljük idézeteink forrását. Ez utóbbi azért szükséges, mert a tudományosság módszertani küszöbe az, hogy pontos hivatkozással igazoljuk állítá-

sainkat; valamint azért, hogy az érdeklődő olvasónak útmutatást nyújtsunk a további tájékozódáshoz.

A szöveget kísérő jegyzeteket vagy *lábjegyzetek*, vagy *végjegyzetek* formájában szokás elhelyezni. Javasoljuk a *lábjegyzetek* alkalmazását, mert ez lerövidíti az olvasáshoz szükséges időt, amennyiben az olvasónak nem szükséges lépten-nyomon a szöveg végére lapoznia a végjegyzetekhez.

A lábjegyzetek számozására az egyszerűség kedvéért ajánljuk a *folyamatos* számozást (amely nem kezdődik újra minden oldalon az 1-től). Ez megkönnyíti a lábjegyzetekre való hivatkozást. A folyamatos lábjegyzetszámozás a *Beszűrés* menüpont *Hivatkozás* almenüpontjának *Lábjegyzet* párbeszédablakában választható ki.

A lábjegyzetjelet *szóköz ütése nélkül* (közvetlenül) illesztjük be lehetőleg *írársjel*, kivételes esetben szó mögé a főszövegben.³ *Címsorba* esztétikai okból lehetőleg ne tegyünk lábjegyzetet – ha nagyon fontos a szöveg legelejére lábjegyzetet tennünk, tegyük a főszöveg legelső mondatának végére. Ha elkerülhetetlenül a címsorba kell lábjegyzetjelet tennünk, akkor a jel – esztétikai okból – ne szám legyen, hanem *csillag*.*

A lábjegyzetek formátuma: *10 pontos* betűméret, *balra zárt* (nem sorkizárt) bekezdés, behúzás nélkül, *szimpla* sorköz. A lábjegyzetszámot egyetlen szóköz után követi a lábjegyzet szövege. Az egyes lábjegyzetek közé szabad 2 pont távolságot tenni, mert ez vizuálisan jobban tagolja a szöveget.

5. A lábjegyzetes-bibliográfiás hivatkozási módszer.

A lábjegyzeteket javasoljuk (a dolgozat végén elhelyezett) *bibliográfiával* kombinálni, ami a következő hivatkozási rendszert eredményezi: A lábjegyzetekbe csak az idézett mű *szerzőjének vezetékneve* (esetleg keresztnévének rövidítése) és a hivatkozott *oldal száma* kerül.⁴ Az idézett mű minden egyéb könyvészeti adata egyetlenegyszer szerepel csak az egész dolgozatban: a *bibliográfiában*, mely a dolgozat szövegének végére kerül (lásd a jelen szöveg végén szereplő mintabibliográfiát).

³ Ideális esetben pont mögé tesszük a lábjegyzetet, mert itt zavarja a legkevésbé az olvasás folyamatát.

* Ez a tanulmány már megjelent a *Csikorgómacskási Személtáradabélés és Halcsomagoló* c. folyóirat 1. számában (2000), 99-106.

⁴ Hume 93.

A szerzők, illetve szerkesztők neve a bibliográfiában *ábécérendben* áll. A bibliográfia minden tétele a következő sorrendben tartalmazza a következő adatokat:

A) *Könyvek*: a szerző (szerkesztő) *vezetékneve* és a szerző (szerkesztő) keresztnévének rövidítése, amelyeket *pont* követ. Nem magyar szerzők vezetékneve és keresztnévének rövidítése közé *vesszőt* teszünk. Ha a könyvnek nem szerzője van, hanem *szerkesztője*, a neve után kötelezően szerepelnie kell a zárójeles (szerk.) jelzésnek.⁵ Ezután jön a *könyv címe* dőlt betűvel, amelyet szintén *pont* követ. Ha a művet idegen nyelvből fordították, kötelezően feltüntetendő a *fordító* vezetékneve és keresztnévének rövidítése. Ezt a következők információk, illetve jelek követik: a kiadás *helye*, *kettőspont*, a *kiadó* neve, *vessző*, a kiadás *éve*:

Hume, D. *Beszélgetések a természetes vallásról*. Ford. Harkányi A. Budapest: Atlantisz, 2006.

Ha a mű több kiadásban is megjelent, a kiadási évszám *előtt felső indexben* feltüntethető a kiadás száma (pl. ⁴1987). Az adatsor végén egyszerű zárójelben feltüntethető a *sorozat* címe (ha van ilyen), mert ez néha segíti a könyv megtalálását:

Scholem, G. G. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, ⁵1971. (¹1941 Jerusalem, ²1946, ³1954)

Zac, S. *L'idée de vie dans la philosophie de Spinoza*. Paris: PUF, 1963. (Bibliothèque de philosophie contemporaine)

Több szerző (szerkesztő) esetén a neveket a könyvben megadott sorrendben soroljuk fel,⁶ egymástól *vesszővel*, illetve *és* szócskával elválasztva.⁷ Háromnál több szerző (szerkesztő) esetén elég az első nevet feltüntetni, és mögé az *et al.* (= *et alii*, lat. „és mások”) kifejezést írni:

Fresco, F., *et al.* (szerk.) *Frans Hemsterhuis (1721-1790). Quellen, Philosophie und Rezeption / Sources, Philosophy and Reception / Sources, Philosophie et Réception*. Münster–Hamburg: LIT, 1995. (Niederlande-Studien № 9)

Ha *ugyanazon szerző több* művére is hivatkozunk a dolgozatban, akkor a *lábjegyzetben* a neve után vagy egy ún. *rövid címet* is feltüntetünk, vagy az idézett mű *kiadási évszámát* is, hogy így a bibliográfiában egyértelműen azonosítható legyen, hogy az illető szerző által írt művek melyikéről van szó.⁸ „Rövid cím”-et az eredeti cím alapján értelemszerűen adhatunk a műnek – pl. Hume *Be-*

⁵ Pölit (szerk.) 197.

⁶ Ez nem mindig azonos az ábécérenddel. Ha nem azonos, az feltétlenül azt fejezi ki, hogy az elsőként feltüntetett szerző dolgozott a könyvön a legtöbbit, a második helyen álló a második legtöbbit, és így tovább.

⁷ Gagnebin és Raymond (szerk.) IV:789.

⁸ Nieuwentyt 1730, 27.

szélgetések a természetes vallásról c. művének adható akár a *Beszélgetések*, akár a *Természetes vallás* rövid cím.⁹ Ha a lábjegyzetben a kiadási évszámot adjuk meg, akkor a *bibliográfiában* is mindjárt a szerző (szerkesztő) neve után is feltüntetendő a kiadási évszám:

Scholem, G. G., 1971. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, 1971.

Több kötetes műre való hivatkozás esetén a lábjegyzetben a szerző (szerkesztő) neve után feltüntetjük a *kötetszámot* is, amelyet kettősponttal választunk el a hivatkozott oldal számától.¹⁰

Ha egy lábjegyzetben *ugyanarra a műre* hivatkozunk, mint a közvetlenül megelőző lábjegyzetben, akkor a szerző neve helyett csak annyit írunk, hogy *Uo.* („ugyanott”), és ezt a jelölést követi a hivatkozott oldal száma.¹¹ Ha ugyanazon mű *ugyanazon oldalára* hivatkozunk, akkor elég csupán annyit írni a lábjegyzetbe, hogy *Uo.*¹² Ha egy idézett műben több helyen is előfordul az idézett állítás, kijelentés, akkor pontos oldalszám-megjelölés helyett írhatjuk azt is, hogy *passim* (lat. „sok helyen, lépten-nyomon”).¹³

Ha egy könyvben nem szerepel a kiadás helye, akkor a bibliográfiába ehelyett az kerül, hogy *hely nélkül* vagy *h. n.* (esetleg *sine loco* vagy *s. l.*). Ha a kiadás éve nem szerepel, akkor ennek helyére azt írjuk, hogy *év nélkül* vagy *é. n.* (esetleg *sine anno* vagy *s. a.*):

Reimarus, H. S. *Apologie oder Schutzschrift für die vernünftigen Verehrer Gottes* I-II. Hrsg. von G. Alexander. *Sine loco*: Insel Verlag, *sine anno*.

B) Folyóiratcikkek: Folyóiratcikkek esetében ugyanúgy a szerző vezetéknevével és keresztnévének rövidítésével indul a bibliográfiai bejegyzés, mint könyvek esetében. A nevet követő pont után azonban *idézőjelben* és normál (*nem dőlt*) betűtípussal írjuk a cikk címét, amelyet *ponttal* zárunk le. Ezt követi az angol *in* szócska, amely a folyóirat címét vezeti be. A folyóirat címét magát *dőlt betűvel* szedjük. A címet követi a folyóirat idézett *számának* megadása. Ezután e szám *megjelenési éve* áll *zárójelben*. A zárójelet vessző követi, és az idézett cikk első és utolsó oldalának megjelölése:

Zuidema, R. T. „Kinship and ancestorcult in three Peruvian communities. Hernández Príncipe’s account of 1622.” In *Bulletin de l’Institut français d’études andines* 2 (1973/1), 16-33.

⁹ Hume, *Természetes vallás*, 97.

¹⁰ Gagnebin és Raymond (szerk.) IV:789.

¹¹ Uo. III:19.

¹² Uo.

¹³ Nieuwentyt 1760, *passim*.

C) *Internetes honlapra* az URL (http://...) pontos megadásával szabad hivatkozni, de meg kell jelölni a honlapon tett legutóbbi látogatás dátumát, mivel a honlapok tartalma gyakran módosul.

6. A bibliográfia formátuma.

Balra zárt bekezdés, *függő* behúzás 1,25 cm-rel, *szimpla* sorköz, legalább 6 pont távolság az egyes tételek között. A „függő behúzás” azt jelenti, hogy csak a bekezdés első sora megy ki a bal oldali margóig, a további sorok 1,25 cm-rel beljebb kezdődnek jobb felé. A szerzők, illetve szerkesztők vezetéknevét szabad félkövérrel vagy kiskapitálissal szedni (lásd a mintabibliográfiát is):

Gagnebin, B. és Raymond, M. (szerk.). Jean-Jacques Rousseau: *Oeuvres complètes* I-V. Paris: Gallimard, 1959-1995. (Bibliothèque de la Pléiade)

7. Idézetek elhelyezése a szövegben.

Különbséget teszünk 3-4-soros, illetve ennél hosszabb idézetek között. *3-4 soros terjedelemig* az idézetet a vonatkozó bekezdésbe tördelve, idézőjelek között idézzük, dőlt betűk alkalmazása nélkül: „Fejtegetésünk pedig kielégítő lesz, ha tárgyunkat csupán az alapul szolgáló anyag természetéhez képest válogatjuk meg, mert hiszen a szigorú szabatoságot nem lehet minden fejtegetésben egyformán megkövetelnünk.”¹⁴

A *3-4 sornál hosszabb* idézeteket *külön bekezdésbe* szedve, *10 pontos* betűvel, *szimpla* sortávval, *idézőjel nélkül* idézzük, és előttük-utánuk *kihagyunk 12-12 pontot*, illetve egy-egy sort. A bekezdést *balról és jobbról is behúzzuk* 1-1 cm-rel:

Legáltalánosabb értelemben a teológia akkor lesz vallás, ha azok az állítások, melyeket azért fogadunk el, mert feltételezzük, hogy az ész törvénye szerint határozták meg akaratunkat, a gyakorlatban hatnak ránk. Ez a hatás vagy minden képességünkre kiterjed azért, hogy létrehozza benne a különböző tevékenységek harmóniáját, amennyiben összhangba jut az elméleti és a gyakorlati ész, és ez utóbbi kauzalitása lehetségessé válik számunkra. Csak ezáltal jön létre egység az emberben, és irányul képességének minden funkciója egyetlen célra.¹⁵

Javasoljuk idegen nyelvű idézetek dőlt betűvel való szedését (terjedelemtől függetlenül), hogy rögtön észrevehető legyen, hogy a következő szöveg nem magyar nyelvű: „*It is often claimed that one of the characteristics of Greek – or orthodox – theology is that it possesses a ‘cosmic’ dimen-*

¹⁴ Arisztotelész 7.

¹⁵ Fichte 35.

sion.”¹⁶ Ugyanígy dőlt betűvel kérjük szedni a magukban álló idegen szavakat, kifejezéseket: *grosso modo*, ez minden, amit kérünk.

Ha idézetünkön belül egy *további idézet* szerepel, akkor azt egyszeres idézőjelek ‘ ’ vagy régies idézőjelek »« közé helyezzük el. Az egyszeres idézőjelek ‘ ’ fenntarthatóak *metaforikus* értelemben használt kifejezések vagy *nem szó szerinti* idézetek (tartalmi idézetek) jelölésére. Metaforikus értelemben használt vagy valamilyen okból hangsúlyos szavak jelölésére szabad *dőlt betűt is* használni. *Műcímekeket* mindig dőlt betűvel írjunk a szövegben!

8. Általános szövegszerkesztési szabályok.

Igen gyakori szövegszerkesztési hiba házidolgozatokban és szakdolgozat-vázlatokban a *dupla szóköz* ütése két szó között, mint e *két szó* között is. Ez ront a szöveg grafikai minőségén, ráadásul gyakorlott szem azonnal észreveszi. Itt kell megemlíteni azt is, hogy tilos – a dolgozat látszólagos hosszának növelése érdekében – az egyes betűk közötti *térközt* növelni, mint például *ebben* a szóban. A szöveg esztétikai színvonalát emeli viszont, ha a sorkizárt igazítású bekezdésekben használunk *elválasztójelet*. Hasonlítsuk össze az előző sort, amely tartalmaz elválasztójelet, *ezzel* a sorral, amely nem tartalmaz. A sor teljesebb, egyenletesebb kitöltése válik lehetővé a szavak elválasztásával.

9. Általános helyesírási szabályok.

Igen gyakori hiba, hogy a *nyitó idézőjel* nem alulra kerül, ahol a magyar helyesírás szabályai szerint lennie kell, hanem felülre: „így” a helyes, nem “így.” Ugyanígy gyakran fordul elő *hibás gondolatjel*, azaz elválasztójel (-) gondolatjel (–) helyett. A helyes magyar gondolatjel (–) *Wordben* elérhető a *Control* és a *számbillentyűzeti* – billentyűk egyidejű lenyomásával. El szokás felejtkezni arról is, hogy mind a gondolatjel elé, mind utána kötelező *szóközt* tenni – még ha ez esetleg furcsának tűnik is.

A legtöbb hiba azonban a *vesszőhasználatból* adódik. A magyarban **tilos** vesszőt rakni a következő helyekre: alany és állítmány közé, alany és tárgy közé, állítmány és tárgy közé, valamint *és, s, meg* és *vagy* elé, *ha* a kötőszó *két, azonos funkciójú mondatrészt* köt össze: pl. „veszünk görög szótárt és latin nyelvtant” (a vessző két tárgyat köt össze). **Kötelező** viszont vesszőt írni akkor, ha az előbb említett kötőszavak *tagmondatokat választanak el* egymástól: pl. „veszünk egy kiló al-

¹⁶ Louth 63.

mát, és eladunk egy kiló körtét.” A *Word* helyesírásellenőrzője e téren nem megbízható. Minden bölcsészhallgató polcán ott kellene továbbá lennie a *Helyesírási kézikönyvtár*nak és *A magyar helyesírás szabályainak*. Mindkettő tartalmaz praktikus, ábécérendbe állított szójegyzéket a nehéz helyesírású szavakról.

Mintabibliográfia

- Arisztotelész. *Nikomakhoszi etika*. Ford. Szabó M. Budapest: Európa, 1997.
- Fichte, J. G. *Minden kinyilatkoztatás kritikájának kísérlete*. Ford. Rokay Z. és Gáspár Cs. L. Hely nélkül: L'Harmattan, 2003. (Coram Deo klasszikusok)
- Gagnebin, B. és Raymond, M. (szerk.). Jean-Jacques Rousseau: *Oeuvres complètes* I-V. Paris: Gallimard, 1959-1995. (Bibliothèque de la Pléiade)
- Hume, D. *Beszélgetések a természetes vallásról*. Ford. Harkányi A. Budapest: Atlantisz, 2006.
- Louth, A. *Maximus the Confessor*. London and New York: Routledge, 1996. (The Early Church Fathers)
- Nieuwentyt, B., 1730. *Het regt gebruik der werelt beschouwingen, ter overtuiging van ongodisten en ongelovigen aangetoont*. Met kopere Platen. Den vyfden druk. Amsterdam: Joannes Pauli, 1730.
- Nieuwentyt, B., 1760. *L'existence de Dieu, démontrée par les merveilles de la nature, en trois parties; Où l'on Traite de la Structure du Corps de l'Homme, des Elemens, des Astres, et de leurs divers effets*. Nouvelle Edition. Amsterdam és Leipzig: Arkstee et Merkus, 1760.
- Pölitiz, K. H. L. (szerk.) *Immanuel Kant's Vorlesungen über die Metaphysik*. Nebst einer Einleitung. Erfurt: Keyserische Buchhandlung, 1821. (Photomechanischer Nachdruck der Originalausgabe, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1964.)
- Zuidema, R. T. „Kinship and ancestorcult in three Peruvian communities. Hernández Príncipe's account of 1622.” In *Bulletin de l'Institut français d'études andines* 2 (1973/1), 16-33.

Minta a szakdolgozat belső címlapjára (a speciális oldalbeállítás már itt is érvényesítendő):

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Szabadbölcsészet Tanszék

**A XVII. századi kurd bábjátzás vallástörténeti aspektusai az urdu
forrásokban.**

Konzulens:
Egyetemi adjunktus

Készítette:
Szabadbölcsész alapszak,
Vallástudomány szakirány

Budapest, 2010.

Mintaoldal: Az ilyen jelenetek távolról sem voltak ritkák még a XVII. század első felének Perujában sem. Bár az Inka Birodalom már Atawallpa 1532-es, hitszegő meggyilkolásával megdőlt, a Cordillerák és a magasfennsík nehezebben megközelíthető részein titokban még száz év múltán is dívik az ősi vallásgyakorlat, mely a *numennel* rendelkező istenszobrokat, az ősök múmiáit és a Napistennek élve feláldozott gyermekeket (*capac hocha*) vallásos tiszteletben, vér- és állatáldozatban részesíti, s amely mindezen túlvilági erőktől, illetve közvetítőktől az *hechiceros* (varázslók) közbenjárásával kér tanácsot (*consultar*) az élet minden jelentősebb eseménye alkalmából.

Az imént említett Hernández Príncipe, bálványimádás elleni felügyelő buzgón és eredményesen látta el feladatát. Rá tudta venni az ősi vallás legapróbb nyomát is elrejtő, színleg megtért, megkeresztelt indiánokat a félreeső helyeken tartott bálványok megmutatására és átadására, őseik múmiáinak elégetésére. Bálványok utáni kutatóútjain a recuay-i körzetben sok (szám szerint 32) feláldozott gyermek tetemét (*capac hocha*) is megtalálta, miközben 100 múmiát és 46 nagyobb méretű, kő- vagy agyagbálványt égetett el.¹⁷

Hernández Príncipe széles látókörű pap volt és jó megfigyelő. Saját feljegyzései s a királyi jegyző vele kapcsolatos aktái – kései keletkezésük ellenére – a *capac hocha* gyermekáldozat kutatásának szinte legfontosabb dokumentumai, még két-három tucat, XVI.-XVII. századi spanyol (kisebb részben latin vagy kecsua) nyelvű krónika, egyéb dokumentum és különösen Cristóbal de Molina írása mellett.

A *capac hocha* szokásáról szóló másik legrészletesebb, korai forrás ugyanis Cristóbal de Molina (1529-1585) *Relación de las fábulas y ritos de los Incas* (1574-75) c. kéziratos műve, melyet szintén ismertetünk.¹⁸ Molina 1564-től volt az 1556-os alapítású cuzcói indián kórház (*Hospital de los Naturales de la Ciudad del Cuzco*) plébánosa, prédikátor és maga is *visitador general*. Három évtizedet élt a volt birodalmi fővárosban. A *Relación* nemcsak a *capac hocha* egyik legrészletesebb leírását nyújtja, hanem az eredeti kecsua nyelvű *imák* egyik legfontosabb forrásszövege is Waman Puma *Nueva corónica*-ja mellett.

Az inka birodalmi vallásban kitüntetett szerepet játszott a Napistennek, Intinek bemutatott *capac hocha* gyakorlata. Jelen tanulmányunkban először **1.** több elsőrendű forrás (mindenekelőtt Waman Puma, Pachacuti, Martín de Murúa) alapján összefoglaljuk azt, amit erről a gyermekáldozatról általánosságban tudni kell, majd **2.** ezt az összegzést kiegészítjük Hernández Príncipe és **3.**

¹⁷ Hernández Príncipe 46.

¹⁸ A cuzcói Cristóbal de Molina (Molina „El Cuzqueño”) megkülönböztetendő a teljesen azonos nevű, és ugyanaz idő tájt Chilében működött Cristóbal de Molinától, akit a szakirodalom „El Chileno”-nak nevezett el, és aki a *Relación de muchas cosas acaecidas en el Perú* (1553) c., anonim szöveg szerzője.

Mintatartalomjegyzék:

Tartalomjegyzék.

I. Bevezetés.....	1
II. Műfajelméleti, módszertani és kronológiai alapok.....	2
III. A bábjátás szociokulturális szerepe Kurdisztánban.....	4
1. Ókor és középkor.....	5
2. Koraújkor.....	10
3. XVII. század.....	14
IV. Az urdu kultúrtörténeti források.....	17
1. Első forráscsoport.....	18
2. Második forráscsoport.....	22
3. Harmadik forráscsoport.....	25
V. A kurd bábjátás vallási mondanivalója.....	26
1. Teológiai mondanivaló.....	27
2. Vallásetikai mondanivaló.....	29
3. Szakrális művészeti jelentőség.....	31
VI. Végkövetkeztetés.....	33
VII. Bibliográfia.....	35